

LOV 1991-12-13 nr 81: Lov om sosiale tjenester m.v. (sosialtjenesteloven).

DATO:	LOV-1991-12-13-81
DEPARTEMENT:	HOD (Helse- og omsorgsdepartementet)
PUBLISERT:	I 1991 hefte 23
IKRAFTTREDELSE:	1993-01-01
SIST-ENDRET:	LOV-2009-12-18-131 fra 2010-01-01
SYS-KODE:	BG10a
NÆRINGSKODE:	9124
KORTTITTEL:	Sosialtjenesteloven - sotjl.

INNHOLD

Lov om sosiale tjenester m.v. (sosialtjenesteloven).

Kapittel 1. Lovens formål og virkeområde.

- § 1-1. Lovens formål.
- § 1-2. Lovens virkeområde.

Kapittel 2. Ansvarsfordeling og administrasjon.

- § 2-1. Kommunens ansvar for sosialtjenesten.
- § 2-2. (Opphevet ved lov 11 juni 1993 nr. 85.) ...
- § 2-3. Opplæring av sosialtjenestens personell
- § 2-4. Det regionale helseforetakets ansvar
- § 2-5. Statens oppgaver og myndighet.
- § 2-6. Fylkesmannens tilsynsvirksomhet
- § 2-7. Statens helsetilsyns tilsynsvirksomhet

Kapittel 3. Sosialtjenestens generelle oppgaver.

- § 3-1. Generell forebyggende virksomhet.
- § 3-2. Samarbeid med andre deler av forvaltningen.
- § 3-3. Samarbeid med frivillige organisasjoner.
- § 3-4. Boliger til vanskeligstilte.
- § 3-5. Informasjon.
- § 3-6. Beredskapsplan, hjelpeplikt og gjensidig bistand

Kapittel 4. Sosiale tjenester m.v.

- § 4-1. Opplysning, råd og veiledning.
- § 4-2. Tjenester.
- § 4-3. Hjelp til dem som ikke kan dra omsorg for seg selv.
- § 4-3a. Rett til individuell plan
- § 4-4. Tiltak ved særlig tyngende omsorgsoppgaver.
- § 4-5. (Opphevet ved lov 18 des 2009 nr. 131 (i kraft 1 jan 2010 iflg. res. 18 des 2009 nr. 1584).) ...
- § 4-6. Forskrifter om tjenester etter kapittel 4

Kapittel 4A. Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning

- § 4A-1. Formål

- § 4A-2. Virkeområde
- § 4A-3. Rett til medvirkning og informasjon
- § 4A-4. Krav til forebygging
- § 4A-5. Vilkår for bruk av tvang og makt
- § 4A-6. Særlige grenser for bruk av enkelte tiltak
- § 4A-7. Kommunens saksbehandling
- § 4A-8. Fylkesmannens overprøving
- § 4A-9. Krav til gjennomføring og evaluering
- § 4A-10. Plikt til å føre journal
- § 4A-11. Klage
- § 4A-12. Overprøving i tingretten
- § 4A-13. Spesialisthelsetjenestene
- § 4A-14. Forskrift

Kapittel 5. Økonomisk stønad

Kapittel 5A. Kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad

Kapittel 6. Særlige tiltak overfor rusmiddelmissbrukere.

- § 6-1. Hjelpetiltak.
- § 6-1a. Sosialtjenestens plikt til å vurdere bruk av tvang etter melding fra pårørende
- § 6-2. Tilbakehold i institusjon uten eget samtykke.
- § 6-2a. Tilbakeholdelse av gravide rusmiddelmissbrukere
- § 6-3. Tilbakehold i institusjon på grunnlag av eget samtykke.
- § 6-4. Bruk av fylkesnemnda i saker etter §§ 6-2 og 6-2a
- § 6-5. Innledning til sak etter §§ 6-2 og 6-2a
- § 6-6. Overprøving av fylkesnemndas vedtak

Kapittel 6A. Rettigheter for og begrensning og kontroll med bruk av tvang og makt m.v. overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Kapittel 7. Institusjoner og boliger med heldøgns omsorgstjenester.

- § 7-1. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).) ...
- § 7-1a. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).) ...
- § 7-2. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).) ...
- § 7-3. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).) ...
- § 7-4. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).) ...
- § 7-5. Kommunens ansvar for boliger med heldøgns omsorgstjenester
- § 7-6. Inntak i og utskrivning fra bolig som nevnt i § 7-5
- § 7-6a. Utskriving fra spesialisthelsetjeneste
- § 7-7. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).) ...
- § 7-8. Generelle krav til boliger med heldøgns omsorgstjenester
- § 7-9. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).) ...
- § 7-10. Private institusjoner og boliger med heldøgns omsorgstjenester som ikke er tatt inn i kommunens plan
- § 7-11. Rettigheter under opphold i institusjon/bolig som omfattes av dette kapittel.
- § 7-12. Forskrifter om hva som skal regnes som institusjon/bolig med heldøgns omsorgstjenester

§ 7-13. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).) ...

§ 7-14. Kvalitetskrav i behandlings- og rehabiliteringstiltak

Kapittel 8. Saksbehandlingen.

§ 8-1. Anvendelse av forvaltningsloven.

§ 8-2. Anvendelse av forvaltningsloven på private boliger med heldøgns omsorgstjenester

§ 8-3. Barns rettigheter under saksbehandlingen.

§ 8-4. Plikt til å rådføre seg med klienten.

§ 8-5. Innhenting av opplysninger.

§ 8-5a. Folkevalgt organs sammensetning i klientsaker

§ 8-6. Klage over sosialtjenestens vedtak

§ 8-7. Fylkesmannens kompetanse i klagesaker.

§ 8-8. Taushetsplikt.

§ 8-8a. Opplysningsplikt til barneverntjenesten.

§ 8-9. Bistand fra politiet.

§ 8-10. Politiattest

Kapittel 9. Saksbehandlingen i tvangssaker.

Kapittel 10. Om ansvaret for å gi hjelp etter loven.

§ 10-1. Oppholdskommunens ansvar.

§ 10-2. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).) ...

§ 10-2a. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).) ...

§ 10-3. Avgjørelse av tvister.

§ 10-4. Ansvaret for å reise tvangssak.

Kapittel 11. Finansiering, egenbetaling.

§ 11-1. Kommunens økonomiske ansvar for sosialtjenesten.

§ 11-2. Kommunens rett til å kreve vederlag hos den som mottar ytelsene.

§ 11-3. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).) ...

§ 11-4. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).) ...

§ 11-5. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).) ...

§ 11-5a. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).) ...

§ 11-6. Tilskudd fra staten

Kapittel 12. Lovens ikrafttredelse og overgangsregler.

§ 12-1. Lovens ikrafttredelse.

§ 12-2. Overgangsbestemmelser.

§ 12-3. Oppheving av andre lover.

§ 12-4. Endringer i andre lover.

Lov om sosiale tjenester m.v. (sosialtjenesteloven).

Lovens tittel endret ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403). - Jfr. *tidligere* lover 26 feb 1932 nr. 1, lov 5 juni 1964 nr. 2 og lov 30 mars 1984 nr. 13.

Kapittel 1. Lovens formål og virkeområde.

§ 1-1. Lovens formål.

Formålet med denne loven er

- a) å fremme økonomisk og sosial trygghet, å bedre levevilkårene for vanskeligstilte, å bidra til økt likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer,
- b) bidra til at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre.

§ 1-2. Lovens virkeområde.

Lovens bestemmelser om tjenester og tiltak gjelder for alle som oppholder seg i riket. Kongen kan gi forskrifter som begrenser anvendelsen av loven på personer som ikke er norske statsborgere, eller som ikke har bopel i riket. Kongen kan også gi forskrifter om anvendelse av loven på personer som oppholder seg i utlandet, men som har tilknytning til riket.

Kongen kan gi forskrifter om lovens anvendelse på Svalbard.

Kapittel 2. Ansvarsfordeling og administrasjon.

§ 2-1. Kommunens ansvar for sosialtjenesten.

Kommunen er ansvarlig for å utføre de oppgaver etter loven som ikke er lagt til et statlig organ.

Kommunen skal føre internkontroll for å sikre at virksomhet og tjenester etter kapitlene 4, 4A, 6 og 7 er i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift. Kommunen må kunne gjøre rede for hvordan den oppfyller denne plikten.

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om pliktens innhold.

Kommunens myndighet etter denne lov kan etter reglene i kommuneloven delegeres til et interkommunalt organ eller annen kommune.

Endret ved lover 11 juni 1993 nr. 85, 15 juni 2001 nr. 91 (i kraft 1 jan 2003 iflg. res. 13 des 2002 nr. 1495), 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403), 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004), 16 juni 2006 nr. 20 (i kraft 1 juli 2006 iflg. res. 16 juni 2006 nr. 631).

§ 2-2. (Opphevet ved lov 11 juni 1993 nr. 85.)

§ 2-3. Opplæring av sosialtjenestens personell

Kommunen har ansvaret for nødvendig opplæring av sosialtjenestens personell. Personalet er forpliktet til å delta i opplæring som blir bestemt, og som anses nødvendig for å holde deres kvalifikasjoner ved like. Kongen kan gi forskrifter om opplæringen.

Endret ved lover 11 juni 1993 nr. 85, 15 juni 2001 nr. 91 (i kraft 1 jan 2003 iflg. res. 13 des 2002 nr. 1495).

§ 2-4. Det regionale helseforetakets ansvar

Regionalt helseforetak er ansvarlig for at de oppgaver som spesialisthelsetjenestene er pålagt etter kapittel 4A, blir utført.

Endret ved lover 19 juli 1996 nr. 60 (i kraft 1 jan 1999 iflg. res. 18 sep 1998 nr. 871), 15 juni 2001 nr. 93 (i kraft 1 jan 2002 iflg. res. 14 des 2001 nr. 1417), 15 juni 2001 nr. 91 (i kraft 1 jan 2003 iflg. res. 13 des 2002 nr. 1495), 28 feb 2003 nr. 14 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1402), 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403), 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004).

§ 2-5. Statens oppgaver og myndighet.

Departementet skal

- a) føre tilsyn med at loven og forskriftene og andre bestemmelser som gjelder for tjenester og tiltak etter denne loven, blir anvendt riktig og på en måte som fremmer lovens formål på en god og hensiktsmessig måte,
- b) sørge for at erfaringene med loven blir vurdert, og at det blir gjennomført nødvendige endringer i regelverket,
- c) gi de retningslinjer og instruksjoner som er nødvendige for å nå det mål som er nevnt i bokstav a,
- d) arbeide for at det blir satt igang forskning som kan få betydning for løsningen av oppgaver etter loven,
- e) sørge for at det finnes et forsvarlig tilbud for utdanning av personale, og at de som skal anvende loven ellers får forsvarlig veiledning,
- f) sørge for at det blir utarbeidet informasjonsmaterieell som sosialtjenesten kan bruke, jf. § 3-5.

Departementet kan kreve at kommunale organer som hører under denne loven, samt regionale helseforetak og helseforetak som utfører tjenester som hører under denne loven, uten hinder av taushetsplikten gir de opplysninger og meldinger som er nødvendige for at departementet kan utføre sine oppgaver etter første ledd. Det samme gjelder for institusjoner og boliger med heldøgns omsorgstjenester som omfattes av kapittel 7 i loven. Departementet kan kreve adgang til alle institusjoner og boliger med heldøgns omsorgstjenester som går inn under kapittel 7.

Endret ved lover 15 juni 2001 nr. 93 (i kraft 1 jan 2002 iflg. res. 14 des 2001 nr. 1417), 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

§ 2-6. Fylkesmannens tilsynsvirksomhet

Fylkesmannen plikter å føre tilsyn med kommunens virksomhet etter kapitlene 4, 4A, 6 og 7 og skal påse at virksomheten drives i samsvar med loven og forskriftene til loven. Ved tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c skal det også føres stedlig tilsyn.

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om tilsynet.

Fylkesmannen kan uten hinder av taushetsplikt kreve innsyn i de opplysninger som er nødvendige for at fylkesmannen kan utføre sine oppgaver etter første ledd. I forbindelse med tiltak etter kapittel 4A kan tilsynet gjennomføre tilsynsbesøk uten beboerens samtykke. Fylkesmannen skal føre tilsyn med tiltak der spesialisthelsetjenestene har truffet vedtak etter § 4A-13 annet ledd.

Hvis virksomhet etter kapitlene 4, 4A, 6 eller 7 drives på en måte som kan ha skadelige følger for tjenestemottaker eller på annen måte er uheldig eller uforsvarlig, kan fylkesmannen gi pålegg om å rette opp forholdet.

Tilføyd ved lov 15 juni 2001 nr. 91 (i kraft 1 jan 2003 iflg. res. 13 des 2002 nr. 1495), endret ved lover 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403), 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004).

§ 2-7. Statens helsetilsyns tilsynsvirksomhet

Statens helsetilsyn har det overordnede faglige tilsyn med sosialtjenesten i landet og skal utøve myndighet i samsvar med det som er bestemt i lover og forskrifter.

Tilføyd ved lov 13 des 2002 nr. 78 (i kraft 1 jan 2003 iflg. res. 13 des 2002 nr. 1600).

Kapittel 3. Sosialtjenestens generelle oppgaver.

§ 3-1. *Generell forebyggende virksomhet.*

Sosialtjenesten skal gjøre seg kjent med levekårene i kommunen, vie spesiell oppmerksomhet til trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale problemer, og søke å finne tiltak som kan forebygge slike problemer.

Sosialtjenesten skal søke å legge forholdene til rette for å utvikle og styrke sosialt fellesskap og solidaritet i nærmiljøet.

Gjennom informasjon og oppsøkende virksomhet skal sosialtjenesten arbeide for å forebygge og motvirke misbruk av alkohol og andre rusmidler, og spre kunnskap om skadevirkninger ved slik bruk.

Sosialtjenesten skal arbeide for at det blir satt i verk velferds- og aktivitetstiltak for barn, eldre og funksjonshemmede og andre som har behov for det.

§ 3-2. *Samarbeid med andre deler av forvaltningen.*

Sosialtjenesten skal medvirke til at sosiale hensyn blir ivaretatt av andre offentlige organer som har betydning for sosialtjenestens arbeid. Sosialtjenesten skal samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer når dette kan bidra til å løse de oppgaver som den er pålagt etter denne loven. Som ledd i disse oppgavene skal sosialtjenesten gi uttalelser og råd og delta i den kommunale og fylkeskommunale planleggingsvirksomhet og i de samarbeidsorganer som blir opprettet.

Blir det påvist mangler ved de tjenester som andre deler av forvaltningen skal yte til personer med et særlig hjelpebehov, skal sosialtjenesten om nødvendig ta opp saken med rette vedkommende. Er det uklarhet eller uenighet om hvor ansvaret ligger, skal sosialtjenesten søke å klargjøre forholdet.

§ 3-3. *Samarbeid med frivillige organisasjoner.*

Sosialtjenesten bør samarbeide med brukergruppenes organisasjoner og med frivillige organisasjoner som arbeider med de samme oppgaver som sosialtjenesten.

§ 3-4. *Boliger til vanskeligstilte.*

Sosialtjenesten skal medvirke til å skaffe boliger til personer som ikke selv kan ivareta sine interesser på boligmarkedet, herunder boliger med særlig tilpassing og med hjelpe- og vernetiltak for dem som trenger det på grunn av alder, funksjonshemming eller av andre årsaker.

§ 3-5. *Informasjon.*

Sosialtjenesten skal spre kunnskap om sosiale forhold og tjenester i kommunen.

§ 3-6. *Beredskapsplan, hjelpeplikt og gjensidig bistand*

Kommunen plikter å utarbeide en beredskapsplan for sin sosialtjeneste i samsvar med lov om helsemessig og sosial beredskap. Sosialberedskapsplanen skal samordnes med kommunens øvrige beredskapsplaner. Fylkesmannen fører tilsyn med at dette påbudet blir overholdt.

Sosialtjenesten skal gi nødvendig hjelp under ulykker eller andre akutte situasjoner.

Dersom forholdene tilsier det, skal sosialtjenesten i kommunen yte bistand til andre kommuner ved ulykker og andre akutte situasjoner. Anmodning om bistand fremmes av den kommunen som har bistandsbehovet.

Den kommunen som mottar bistand etter tredje ledd, skal yte kommunen som bidrar med hjelp, kompensasjon for utgifter som pådras, med mindre noe annet er avtalt.

Tilføyd ved lov 23 juni 2000 nr. 56 (i kraft 1 juli 2001 iflg. res. 22 juni 2001 nr. 698).

Kapittel 4. Sosiale tjenester m.v.

§ 4-1. Opplysning, råd og veiledning.

Sosialtjenesten skal gi opplysning, råd og veiledning som kan bidra til å løse eller forebygge sosiale problemer. Kan sosialtjenesten ikke selv gi slik hjelp, skal den så vidt mulig sørge for at andre gjør det.

§ 4-2. Tjenester.

De sosiale tjenester skal omfatte

- a) praktisk bistand og opplæring, herunder brukerstyrt personlig assistanse, til dem som har et særlig hjelpebehov på grunn av sykdom, funksjonshemming, alder eller av andre årsaker,
- b) avlastningstiltak for personer og familier som har et særlig tyngende omsorgsarbeid,
- c) støttekontakt for personer og familier som har behov for dette på grunn av funksjonshemming, alder eller sosiale problemer,
- d) plass i institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester til dem som har behov for det på grunn av funksjonshemming, alder eller av andre årsaker,
- e) lønn til personer som har et særlig tyngende omsorgsarbeid.

Endret ved lov 14 april 2000 nr. 32 (i kraft 1 mai 2000 iflg. res. 14 april 2000 nr. 326).

§ 4-3. Hjelp til dem som ikke kan dra omsorg for seg selv.

De som ikke kan dra omsorg for seg selv, eller som er helt avhengig av praktisk eller personlig hjelp for å greie dagliglivets gjøremål, har krav på hjelp etter § 4-2 bokstav a-d.

§ 4-3a. Rett til individuell plan

Den som har behov for langvarige og koordinerte tjenester, har rett til å få utarbeidet individuell plan. Planen skal utformes i samarbeid med brukeren, jf. § 8-4.

Sosialtjenesten i kommunen skal samarbeide med andre tjenesteytere om planen for å bidra til et helhetlig tilbud for den det gjelder.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om hvem rettigheten gjelder for, og om planens innhold.

Tilføyd ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

§ 4-4. *Tiltak ved særlig tyngende omsorgsoppgaver.*

De som har særlig tyngende omsorgsarbeid, kan kreve at sosialtjenesten treffer vedtak om det skal settes i verk tiltak for å lette omsorgsbyrden og i tilfelle hva tiltakene skal bestå i.

§ 4-5. (Opphevet ved lov 18 des 2009 nr. 131 (i kraft 1 jan 2010 iflg. res. 18 des 2009 nr. 1584).)

§ 4-6. *Forskrifter om tjenester etter kapittel 4*

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om krav til tjenestene i kapittel 4.

Tilføyd ved lov 15 juni 2001 nr. 91 (i kraft 1 jan 2003 iflg. res. 13 des 2002 nr. 1495).

Kapittel 4A. Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning

Kapitlet tilføyd ved lov 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004).

§ 4A-1. *Formål*

Formålet med reglene i dette kapitlet er å hindre at personer med psykisk utviklingshemning utsetter seg selv eller andre for vesentlig skade og forebygge og begrense bruk av tvang og makt.

Tjenestetilbudet skal tilrettelegges med respekt for den enkeltes fysiske og psykiske integritet, og så langt som mulig i overensstemmelse med tjenestemottakerens selvbestemmelsesrett.

Ingen skal behandles på en nedverdiggende eller krenkende måte.

Tilføyd ved lov 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004).

§ 4A-2. *Virkeområde*

Reglene i dette kapitlet gjelder bruk av tvang og makt som ledd i tjenester etter § 4-2 bokstavene a til d til personer med psykisk utviklingshemning.

Som bruk av tvang eller makt etter reglene i dette kapitlet regnes tiltak som tjenestemottakeren motsetter seg eller tiltak som er så inngripende at de uansett motstand må regnes som bruk av tvang eller makt. Bruk av inngripende varslingssystemer med tekniske innretninger skal alltid regnes som bruk av tvang eller makt etter reglene i dette kapitlet. Alminnelige oppfordringer og ledelse med hånden eller andre fysiske påvirkninger av liknende art anses ikke som bruk av tvang eller makt.

Tilføyd ved lov 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004).

§ 4A-3. *Rett til medvirkning og informasjon*

Tjenestetilbudet skal så langt som mulig tilrettelegges og gjennomføres i samarbeid med tjenestemottakeren, jf. § 8-4.

Tjenestemottakeren, pårørende og verge eller hjelpeverge skal høres før det treffes vedtak om bruk av tvang og makt etter reglene i dette kapitlet og gis informasjon om adgangen til å uttale seg i saker som skal overprøves, klageadgang og adgangen til å bringe vedtaket inn for tilsynsmyndighet og tingretten.

Dersom verge eller hjelpeverge ikke allerede er oppnevnt der kommunen anser det aktuelt å fatte vedtak om bruk av tvang og makt etter reglene i dette kapitlet, skal hjelpeverge oppnevnes. Kommunen skal begjære oppnevning av hjelpeverge dersom ikke oppnevning er begjært av andre

som kan framsette slik begjæring, jf. vergemålsloven § 90 a. Opplysninger om personlige forhold som hjelpevergen mottar, kan bare gis videre dersom det er nødvendig for å utføre hjelpevergeoppdraget.

Som pårørende regnes ektefelle, samboer, myndige barn, foreldre, myndige søsken og besteforeldre. Det gjelder et prioritetsforhold i den rekkefølgen som er angitt, med mindre særlige grunner foreligger.

Tilføyd ved lov 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004).

§ 4A-4. *Krav til forebygging*

Kommunen plikter å sørge for at forholdene legges til rette for minst mulig bruk av tvang og makt. I tillegg til å tilrettelegge tjenestetilbudet i overensstemmelse med reglene i § 4A-1 annet ledd, jf. også § 4A-5 første ledd, plikter kommunen å gi nødvendig opplæring etter § 2-3, herunder faglig veiledning og oppfølging i gjennomføring av tiltak etter dette kapitlet.

Tilføyd ved lov 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004).

§ 4A-5. *Vilkår for bruk av tvang og makt*

Andre løsninger enn bruk av tvang eller makt skal være prøvd før tiltak etter dette kapitlet settes i verk. Kravet kan bare fravikes i særlige tilfeller, og det skal i så fall gis en begrunnelse.

Tvang og makt kan bare brukes når det er faglig og etisk forsvarlig. I vurderingen skal det legges særlig vekt på hvor inngripende tiltaket er for den enkelte tjenestemottaker. Tiltakene må ikke gå lenger enn det som er nødvendig for formålet, og må stå i forhold til det formålet som skal ivaretas. Tvang og makt kan bare brukes for å hindre eller begrense vesentlig skade.

Det kan anvendes tvang og makt i følgende tilfeller:

- a) skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner,
- b) planlagte skadeavvergende tiltak i gjentatte nødsituasjoner, eller
- c) tiltak for å dekke tjenestemottakerens grunnleggende behov for mat og drikke, påkledning, hvile, søvn, hygiene og personlig trygghet, herunder opplærings- og treningstiltak.

Tilføyd ved lov 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004).

§ 4A-6. *Særlige grenser for bruk av enkelte tiltak*

Mekaniske tvangsmidler som hindrer tjenestemottakerens bevegelsesfrihet, herunder belter, remmer, skadeforebyggende spesialklær og liknende kan bare brukes for å gi nødvendig støtte for fysiske funksjonshemninger, for å hindre fall og for å hindre at tjenestemottakeren skader seg selv. I alle tilfeller må vilkårene i § 4A-5 være oppfylt.

Dersom en nødsituasjon etter § 4A-5 tredje ledd bokstavene a og b gjør det nødvendig å skjerme tjenestemottakeren fra andre personer, skal skjermingen foregå i et ordinært beboelsesrom med ulåst dør. Sikkerhetsmessige hensyn kan unntaksvis tilsi at døren låses. Vedkommende skal i alle tilfeller holdes under oppsyn, og skjermingen skal avbrytes straks situasjonen er brakt under kontroll.

Det er ikke tillatt med opplærings- og treningstiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstav c som påfører tjenestemottakeren smerte eller psykisk eller fysisk skade, herunder all form for fysisk refselse, eller som innebærer betydelig fysiske og psykiske anstrengelser for tjenestemottakeren eller medfører fysisk isolering.

Tilføyd ved lov 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004), endret ved lov 17 des 2004 nr. 86.

§ 4A-7. Kommunens saksbehandling

Beslutning om bruk av tvang og makt etter § 4A-5 tredje ledd bokstav a treffes av den som har det daglige ansvaret for tjenesten, eller - dersom det ikke er tid til dette - av tjenesteyteren. Beslutningen skal nedtegnes straks etter at tiltaket er gjennomført. Reglene i tredje ledd bokstavene a til e og bokstav i om hva som skal nedtegnes, gjelder tilsvarende. Det skal straks sendes melding om beslutningen til den faglig ansvarlige for tjenesten, Fylkesmannen, verge eller hjelpeverge og pårørende, eller på den måten Fylkesmannen beslutter. Meldingen skal opplyse om adgangen til å klage etter § 4A-11 første ledd.

Vedtak i medhold av § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c treffes av den som har det overordnede faglige ansvaret for tjenesten. Vedtak kan treffes for inntil tolv måneder om gangen. De spesialisthelsetjenestene som de regionale helseforetakene skal sørge for, skal bistå ved utformingen av tiltakene.

Vedtaket skal settes opp skriftlig og inneholde:

- a) tjenestemottakerens navn og tid og sted for vedtaket,
- b) beskrivelse av tjenestemottakerens situasjon og en faglig vurdering av denne,
- c) beskrivelse av de tiltakene som skal settes i verk og den faglige begrunnelsen for disse,
- d) fastsettelse av tidsramme for tiltakene,
- e) bekreftelse på at vilkårene i kapitlet er oppfylt, herunder begrunnelse etter § 4A-5 første ledd annet punktum,
- f) opplysning om hvilken holdning tjenestemottakeren og dennes representant har til tiltaket,
- g) angivelse av faglig ansvarlig for gjennomføringen av tiltaket,
- h) opplysning om Fylkesmannens overprøvingsmyndighet og adgang til å uttale seg i saker som skal overprøves etter § 4A-8, og
- i) opplysning om tilsynsmyndighet.

Vedtaket skal sendes Fylkesmannen til overprøving etter § 4A-8. Vedtaket skal samtidig sendes spesialisthelsetjenestene, verge eller hjelpeverge og pårørende som kan avgi uttalelse til Fylkesmannen. Frist for å avgi slik uttalelse er en uke fra vedtaket er mottatt. Vedtaket kan ikke iverksettes før det er godkjent av Fylkesmannen. Dersom vedtaket er påklaget etter § 4A-11 annet ledd, kan vedtaket ikke iverksettes før fylkesnemnda for sosiale saker har godkjent vedtaket.

Tilføyd ved lov 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004).

§ 4A-8. Fylkesmannens overprøving

Fylkesmannen skal overprøve vedtak etter § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c, jf. § 4A-7 fjerde ledd. Fylkesmannen skal prøve alle sider av saken.

Fylkesmannen skal gi vergen eller hjelpevergen og pårørende opplysning om klageadgangen etter § 4A-11 annet ledd.

Tilføyd ved lov 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004).

§ 4A-9. Krav til gjennomføring og evaluering

De spesialisthelsetjenestene som de regionale helseforetakene skal sørge for, skal bistå ved gjennomføringen av tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c.

Tjenestemottakeren har rett til kvalifisert personale ved gjennomføringen av tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c. Ved gjennomføringen av disse tiltakene skal det være to tjenesteytere til stede dersom dette ikke er til ugunst for tjenestemottakeren.

Når tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstav b gjennomføres, skal den ene av de to tjenesteyterne minst ha bestått utdanning i helse-, sosial- eller pedagogiske fag på høgsolenivå. Når tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstav c gjennomføres, skal den ene av de to tjenesteyterne minst ha bestått avsluttende eksamen i studieretning for helse- og sosialfag i videregående opplæring. Fylkesmannen kan i særlige tilfeller gi dispensasjon fra utdanningskravet.

Tiltaket skal vurderes kontinuerlig, og avbrytes straks, dersom vilkårene for vedtaket ikke lenger er til stede eller det viser seg ikke å ha de forutsatte konsekvenser eller å ha uforutsette, negative virkninger.

Tilføyd ved lov 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004).

§ 4A-10. *Plikt til å føre journal*

Reglene i helsepersonelloven kapittel 8 om dokumentasjonsplikt og forskrift om pasientjournal gjelder så langt de passer.

Tilføyd ved lov 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004).

§ 4A-11. *Klage*

Beslutning etter § 4A-5 tredje ledd bokstav a kan påklages av tjenestemottakeren, verge eller hjelpeverge og pårørende til Fylkesmannen. Fylkesmannen skal prøve alle sider av saken.

Vedtaket etter § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c som er overprøvd av Fylkesmannen etter § 4A-8, kan påklages av tjenestemottakeren, vergen eller hjelpevergen og pårørende til fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker. Klageadgangen gjelder også hvis Fylkesmannen har nektet å godkjenne kommunens vedtak, forutsatt at kommunen fortsatt ønsker å gjennomføre tiltaket. Fylkesnemnda skal prøve alle sider av saken.

Det kan oppnevnes et eget utvalg av fagkyndige for saker som etter reglene i dette kapitlet skal behandles av fylkesnemnda. Forhandlingsmøte for saker etter denne bestemmelsen, skal holdes snarest og hvis mulig innen to uker etter at fylkesnemnda mottok saken, jf. barnevernloven § 7-14. For øvrig gjelder reglene i barnevernloven §§ 7-1 til 7-8 og 7-11 til 7-21. Kongen kan gi forskrift om at disse reglene skal gjelde helt eller delvis.

Klagesaken skal forberedes av Fylkesmannen etter bestemmelsene i forvaltningsloven § 33 første til fjerde ledd. Fylkesmannen skal redegjøre for de omstendigheter som ligger til grunn for vedtaket. De skriftlige uttalelser og forklaringer som vedtaket bygger på, skal vedlegges. Det skal opplyses om hvilke personer som skal gi forklaring for fylkesnemnda.

Klagefristen er tre uker fra vedtaket eller melding om beslutning er kommet fram til den som har klagerett etter første og annet ledd.

Tilføyd ved lov 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004), endret ved lov 1 des 2006 nr. 65 (i kraft 1 jan 2008 iflg. res. 30 nov 2007 nr. 1348).

§ 4A-12. *Overprøving i tingretten*

Vedtaket i klagesak etter § 4A-11 annet ledd kan bringes inn for tingretten etter reglene i tvisteloven kapittel 36. Søksmålsadgangen gjelder ikke hvis fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker har nektet å godkjenne kommunens vedtak.

Saksøker er den som tvangsinngrepet er rettet mot. Vedkommende kan reise sak på egen hånd dersom han har evne til å forstå hva saken gjelder. Søksmål kan også reises av pårørende, verge eller hjelpeverge. Om adgangen for et barn til å reise søksmål gjelder § 8-3 annet ledd.

Fristen til å reise søksmål er to måneder fra den dag den som har rett til å reise søksmål, fikk melding om vedtaket.

Tilføyd ved lov 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004), endret ved lover 17 juni 2005 nr. 90 (i kraft 1 jan 2008 iflg. res. 26 jan 2007 nr. 88) som endret ved lov 26 jan 2007 nr. 3, 1 des 2006 nr. 65 (i kraft 1 jan 2008 iflg. res. 30 nov 2007 nr. 1348).

§ 4A-13. Spesialisthelsetjenestene

Reglene i dette kapitlet gjelder tilsvarende for de spesialisthelsetjenestene som de regionale helseforetakene skal sørge for, når de deltar i tiltak etter kommunale vedtak etter § 4A-7.

Som ledd i spesialisthelsetjenestenes utførelse av oppgaver etter §§ 4A-7 og 4A-9, kan det treffes vedtak om bruk av tvang og makt i medhold av reglene i dette kapitlet. Saksbehandlingsreglene i dette kapitlet gjelder så langt de passer.

Regionalt helseforetak plikter å sørge for at spesialisthelsetjenestene har den kompetansen og bemanningen som er nødvendig for å yte forsvarlig bistand til kommunene ved tiltak etter reglene i dette kapitlet.

Tilføyd ved lov 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004).

§ 4A-14. Forskrift

Kongen kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av reglene i dette kapitlet.

Tilføyd ved lov 19 des 2003 nr. 134 (i kraft 1 jan 2004).

Kapittel 5. Økonomisk stønad

Kapitlet opphevet ved lov 18 des 2009 nr. 131 (i kraft 1 jan 2010 iflg. res. 18 des 2009 nr. 1584). - Se nå lov 18 des 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen kap. 4.

Kapittel 5A. Kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad

Kapitlet opphevet ved lov 18 des 2009 nr. 131 (i kraft 1 jan 2010 iflg. res. 18 des 2009 nr. 1584). - Se nå lov 18 des 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen kap. 4.

Kapittel 6. Særlige tiltak overfor rusmiddelmissbrukere.

§ 6-1. Hjelpetiltak.

Gjennom råd, veiledning og hjelpetiltak, jf. §§ 4-1 og 4-2, skal sosialtjenesten hjelpe den enkelte til å komme bort fra misbruk av alkohol og andre rusmidler. På tilsvarende måte skal det gis råd, veiledning og hjelp til vedkommendes familie.

Når det er behov for det og klienten ønsker det, skal sosialtjenesten bistå med å etablere et behandlingsopplegg. Dette opplegget kan blant annet omfatte oppnevning av støttekontakt, etablering av støtteopplegg på arbeidsplassen, andre tjenester etter denne loven og kontakt med primærhelsetjeneste og spesialisthelsetjeneste.

Kan behovet for egnet institusjonsplass ikke dekkes, skal sosialtjenesten om nødvendig sørge for midlertidige tiltak.

Sosialtjenesten skal følge opp klienten i behandlingsopplegget gjennom samtaler og om nødvendig hjemmebesøk, og ved å legge til rette nødvendige tiltak ved avslutningen av et eventuelt institusjonsopphold.

Sosialtjenesten skal utarbeide tiltaksplan for rusmiddelmissbruker som er i institusjon etter vedtak med hjemmel i §§ 6-2 eller 6-2a. Kongen kan gi forskrifter om innholdet i tiltaksplanen.

Endret ved lover 18 des 1998 nr. 87 (i kraft 1 jan 1999 iflg. res. 18 des 1998 nr. 1201), 28 feb 2003 nr. 14 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1402), 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

§ 6-1a. Sosialtjenestens plikt til å vurdere bruk av tvang etter melding fra pårørende

Sosialtjenesten skal ved melding fra pårørende om omfattende rusmiddelmissbruk foreta de nødvendige undersøkelser i saken, og vurdere om det skal fremmes sak etter §§ 6-2 eller 6-2a. Når saken er utredet, skal den pårørende ha tilbakemelding om dette.

En persons pårørende etter første ledd er ektefelle, person som lever i ekteskapslignende eller partnerskapslignende forhold med vedkommende, foreldre, myndige barn og myndige søsken. Den pårørende må ha varig og løpende kontakt med rusmiddelmissbrukeren.

Tilføyd ved lov 18 des 1998 nr. 87 (i kraft 1 jan 1999 iflg. res. 18 des 1998 nr. 1201).

§ 6-2. Tilbakehold i institusjon uten eget samtykke.

Dersom noen utsetter sin fysiske eller psykiske helse for fare ved omfattende og vedvarende misbruk, og dersom hjelpetiltak etter § 6-1 ikke er tilstrekkelig, kan det vedtas at vedkommende uten eget samtykke kan tas inn i en institusjon utpekt av regionalt helseforetak, jf. lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. § 2-1a annet ledd, for undersøkelse og tilrettelegging av behandling, og holdes tilbake der i opptil tre måneder.

Et vedtak etter første ledd skal treffes av fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker. Fylkesnemnda skal samtidig ta stilling til om det skal være adgang til å ta urinprøver av klienten under institusjonsoppholdet.

Fylkesnemndas vedtak etter første ledd kan bare settes i verk dersom institusjonen faglig og materielt er i stand til å tilby vedkommende tilfredsstillende hjelp sett i forhold til formålet med inntaket i institusjonen. Sosialtjenesten kan la være å sette et vedtak i verk om forholdene tilsier det. Er vedtaket ikke satt i verk innen seks uker, faller det bort.

Et midlertidig vedtak etter første ledd kan treffes av sosialtjenesten dersom de interesser bestemmelsen skal ivareta kan bli vesentlig skadelidende dersom vedtak ikke treffes og gjennomføres straks. For øvrig gjelder reglene i barnevernloven §§ 7-22 og 7-23.

Er det truffet midlertidig vedtak, skal et forslag til endelig vedtak sendes fylkesnemnda innen to uker. Dersom saken ikke er sendt til fylkesnemnda innen denne fristen, faller vedtaket bort.

Endret ved lover 18 des 1998 nr. 87 (i kraft 1 jan 1999 iflg. res. 18 des 1998 nr. 1201), 28 feb 2003 nr. 14 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1402), 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403), 1 des 2006 nr. 65 (i kraft 1 jan 2008 iflg. res. 30 nov 2007 nr. 1348).

§ 6-2a. Tilbakeholdelse av gravide rusmiddelmissbrukere

Det kan vedtas at en gravid rusmiddelmissbruker uten eget samtykke skal tas inn på institusjon utpekt av regionalt helseforetak, jf. lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. § 2-1a annet ledd, og holdes tilbake der i hele svangerskapet dersom misbruket er av en slik art at det er overveiende sannsynlig at barnet vil bli født med skade, og dersom hjelpetiltak etter § 6-1 ikke er

tilstrekkelig. Fylkesnemnda skal samtidig ta stilling til om det skal være adgang til å ta urinprøver av den gravide under institusjonsoppholdet.

Inntakets formål er å hindre eller begrense sannsynligheten for at barnet påføres skade. Under oppholdet skal det legges vekt på at kvinnen tilbys tilfredsstillende hjelp for sitt rusmiddelmisbruk og for å bli i stand til å ta vare på barnet.

Sosialtjenesten skal, i samråd med institusjonen, minst hver tredje måned vurdere om det fortsatt er grunnlag for tilbakeholdelse. Tilbakeholdelsen kan bare fortsette dersom sosialtjenesten treffer avgjørelse om det innen denne fristen.

Sosialtjenesten kan la være å sette et vedtak i verk om forholdene tilsier det. Er vedtaket ikke satt i verk innen to uker, faller det bort.

Et midlertidig vedtak etter første ledd kan treffes av sosialtjenesten dersom de interesser bestemmelsen skal ivareta kan bli vesentlig skadelidende dersom vedtaket ikke treffes og gjennomføres straks. For øvrig gjelder reglene i barnevernloven §§ 7-22 og 7-23.

Er det truffet midlertidig vedtak, skal forslag til endelig vedtak sendes fylkesnemnda innen to uker. Dersom saken ikke er sendt til fylkesnemnda innen denne fristen, faller vedtaket bort.

Tilføyd ved lov 23 juni 1995 nr. 41 (i kraft 1 jan 1996), endret ved lover 18 des 1998 nr. 87 (i kraft 1 jan 1999 iflg. res. 18 des 1998 nr. 1201), 28 feb 2003 nr. 14 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1402), 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403), 1 des 2006 nr. 65 (i kraft 1 jan 2008 iflg. res. 30 nov 2007 nr. 1348).

§ 6-3. Tilbakehold i institusjon på grunnlag av eget samtykke.

Når en rusmiddelmisbruker på grunnlag av eget samtykke blir tatt inn i en institusjon utpekt av regionalt helseforetak, jf. lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. § 2-1a annet ledd, kan institusjonen sette som vilkår at misbrukeren kan holdes tilbake i opptil tre uker regnet fra inntaket.

Ved opphold i en institusjon med sikte på behandling eller opplæring i minst tre måneder kan det også settes som vilkår at misbrukeren kan holdes tilbake i opptil tre uker etter at samtykket uttrykkelig er trukket tilbake. Tilbakehold kan bare skje opptil tre ganger for hvert opphold. Dersom misbrukeren rømmer, men blir brakt tilbake innen tre uker, regnes utgangspunktet for tilbakeholdsfristen fra det tidspunkt misbrukeren er brakt tilbake til institusjonen.

Samtykket skal være skriftlig og skal gis til institusjonsledelsen senest når oppholdet begynner. Slikt samtykke kan også gis ved direkte overgang fra opphold med hjemmel i §§ 6-2 og 6-2a. Før misbrukeren gir sitt samtykke, skal han eller hun gjøres kjent med eventuelle vilkår som nevnt i første og annet ledd.

Institusjonen kan sette som vilkår for oppholdet at klienten før oppholdet begynner, gir samtykke til at det kan tas urinprøver under institusjonsoppholdet.

Et barn over 12 år med rusproblemer kan tas inn i institusjon på grunnlag av samtykke fra barnet selv og de som har foreldreansvaret. Har barnet fylt 16 år, er barnets samtykke tilstrekkelig.

Endret ved lover 18 des 1998 nr. 87 (i kraft 1 jan 1999 iflg. res. 18 des 1998 nr. 1201), 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

§ 6-4. Bruk av fylkesnemnda i saker etter §§ 6-2 og 6-2a

Barnevernloven §§ 7-1 til 7-8 og §§ 7-11 til 7-23 gjelder tilsvarende for saker etter §§ 6-2 og 6-2a i den utstrekning annet ikke fremgår av loven her.

Forhandlingsmøte for saker etter §§ 6-2 og 6-2a, skal holdes snarest og hvis mulig innen to uker etter at fylkesnemnda mottok saken, jf. barnevernloven § 7-14.

Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403), tilføyd igjen ved lov 1 des 2006 nr. 65 (i kraft 1 jan 2008 iflg. res. 30 nov 2007 nr. 1348).

§ 6-5. Innledning til sak etter §§ 6-2 og 6-2a

En sak etter §§ 6-2 og 6-2a innledes ved at sosialtjenesten utarbeider begjæring om tiltak etter vedkommende bestemmelse.

Dersom begjæringen skal forelegges et folkevalgt organ, jf. § 8-5a, skal begjæringen, dersom organet er enig, med eventuelle merknader omgående sendes til fylkesnemnda. Haster saken, kan den sendes til nemnda uten at den er forelagt det folkevalgte organet på forhånd.

Tilføyd ved lov 1 des 2006 nr. 65 (i kraft 1 jan 2008 iflg. res. 30 nov 2007 nr. 1348).

§ 6-6. Overprøving av fylkesnemndas vedtak

Nemndas vedtak kan bringes inn for tingretten etter reglene i tvisteloven kapittel 36 av den private part eller av kommunen. Kommunen er part i saken. Om adgangen for et barn til å reise søksmål gjelder § 8-3 annet ledd.

Fristen for å reise søksmål er to måneder fra den dag den som har rett til å reise søksmål, fikk melding om vedtaket. Det kan gis oppfriskning etter tvisteloven mot oversittelse av fristen.

Kommunen dekker sine egne omkostninger i saken.

Tilføyd ved lov 1 des 2006 nr. 65 (i kraft 1 jan 2008 iflg. res. 30 nov 2007 nr. 1348).

Kapittel 6A. Rettigheter for og begrensning og kontroll med bruk av tvang og makt m.v. overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Kapitlet med paragrafene 6A-1 til 6A-16 ble tilføyd ved lov 19 juli 1996 nr. 60 (i kraft 1 jan 1999 iflg. res. 18 sep 1998 nr. 871) og gjaldt iflg. § 6a-16 til 31 des 2003. - Se nå kapittel 4A.

Kapittel 7. Institusjoner og boliger med heldøgns omsorgstjenester.

§ 7-1. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).)

§ 7-1a. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).)

§ 7-2. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).)

§ 7-3. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).)

§ 7-4. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).)

§ 7-5. Kommunens ansvar for boliger med heldøgns omsorgstjenester

Kommunen har ansvaret for planlegging, etablering og drift av boliger med heldøgns omsorgstjenester for dem som på grunn av alder, funksjonshemming eller av andre årsaker har behov for det.

Flere kommuner kan samarbeide om disse oppgavene. Departementet kan påby slikt samarbeid hvis det er påkrevd for å sikre tjenesten.

Kommunen kan inngå avtale med private eiere av boliger med heldøgns omsorgstjenester om at kommunen skal disponere plasser i disse.

Blir det inngått avtale som nevnt i tredje ledd, skal kommunen dekke driftsutgiftene etter et godkjent budsjett. Boligen med heldøgns omsorgstjenester skal følge de regler for budsjett, regnskap og revisjon som gjelder for kommunens egne boliger med heldøgns omsorgstjenester. Kongen kan gi forskrifter om hva som skal regnes som driftsutgifter.

En avtale som nevnt i tredje ledd, skal inneholde en bestemmelse om hvor lang tid den skal gjelde for. Innebærer avtalen at kommunen skal bidra til nedbetaling av gjeld, eller den på annen måte ved tilskudd vil bidra til øking av egenkapitalen, skal avtalen inneholde en bestemmelse om sikkerhet for kommunen for kapitalopplegget.

Første til femte ledd gjelder ikke boliger med heldøgns omsorgstjenester som hører under en annen lov.

Endret ved lover 6 juni 2003 nr. 37 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 6 juni 2003 nr. 674), 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

§ 7-6. Inntak i og utskrivning fra bolig som nevnt i § 7-5

Kommunen skal gi regler for hvordan inntak og utskrivning fra bolig som nevnt i § 7-5 skal besluttes. Kongen kan gi forskrifter om hva reglene skal inneholde.

Er det vedtatt etter regler gitt i medhold av første ledd at en person skal ha plass i en bolig med heldøgns omsorgstjenester, kan boligen ikke nekte å ta imot vedkommende. Beboeren kan ikke utskrives mot sin vilje før den fastsatte eller forutsatte tid for oppholdet er ute, så fremt vedkommendes forhold ikke gir en saklig grunn for utskrivning. Når utskrivningen bør medføre tiltak fra sosialtjenestens side, skal utskrivningen varsles i god tid på forhånd.

Uenighet om inntak eller utskrivning kan kreves avgjort av fylkesmannen.

Endret ved lover 18 des 1998 nr. 87 (i kraft 1 jan 1999 iflg. res. 18 des 1998 nr. 1201), 28 feb 2003 nr. 14 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1402), 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

§ 7-6a. Utskriving fra spesialisthelsetjeneste

Når sosialtjenesten varsles om utskrivning fra tjeneste som nevnt i lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. § 2-1a første ledd nr. 5, jf. § 3-15, skal den i samarbeid med spesialisthelsetjenesten planlegge og forberede utskrivningen.

Tilføyd ved lov 28 feb 2003 nr. 14 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1402), endret ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

§ 7-7. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).)

§ 7-8. Generelle krav til boliger med heldøgns omsorgstjenester

For å sikre en forsvarlig standard på de boliger med heldøgns omsorgstjenester som er tatt inn i kommunens plan, kan departementet gi veiledende retningslinjer om bygninger og utstyr, om bemanning og de ansattes utdanning m.m.

Endret ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

§ 7-9. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).)

§ 7-10. Private institusjoner og boliger med heldøgns omsorgstjenester som ikke er tatt inn i kommunens plan

Kongen kan gi forskrifter om bygninger og utstyr, om bemanning og de ansattes utdanning m.m. for institusjoner og boliger som ikke er innpasset i kommunens plan, om at slike institusjoner og boliger skal stå under tilsyn, jf. § 2-6, og om at slike institusjoner og boliger skal omfattes av plikt til internkontroll, jf. §§ 2-1 og 2-4. Kongen kan også gi forskrifter om regnskapsføring og om innsyn for offentlig myndighet i regnskapene.

Finner fylkesmannen at en institusjon eller bolig som står under tilsyn, drives uforsvarlig, kan han gi pålegg om å rette på forholdet eller å nedlegge driften.

Vil sosialtjenesten gi økonomisk støtte til et tiltak som ikke er innpasset i kommunens plan, eller bruke tiltaket som en del av sitt tjenestetilbud, må den undersøke og følge med i at det drives i samsvar med denne loven og de forskrifter som gjelder for den, og at det ellers drives på en forsvarlig måte.

Endret ved lover 15 juni 2001 nr. 91 (i kraft 1 jan 2003 iflg. res. 13 des 2002 nr. 1495), 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

§ 7-11. Rettigheter under opphold i institusjon/bolig som omfattes av dette kapittel.

En institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester skal drives slik at beboerne selv kan bestemme i personlige spørsmål og ha det samkvem med andre som de selv ønsker, så langt det er forenlig med formålet ved oppholdet og med institusjonens/boligens ansvar for driften, herunder ansvaret for trygghet og trivsel.

Beboerne skal ha rett til å bevege seg både i og utenfor institusjonen/boligen med de begrensninger som institusjonen/boligen fastsetter av hensyn til behovet for trygghet og trivsel.

Det er ikke tillatt

- a) å refse en person fysisk,
- b) å bruke innelåsing i enerom eller andre tvangstiltak med mindre det er tillatt ved lov eller forskrifter som nevnt i femte ledd bokstav a),
- c) å føre kontroll med beboernes korrespondanse med mindre det er tillatt ved forskrifter som nevnt i femte ledd bokstav c).

Kongen kan gi forskrifter

- a) til utfylling av bestemmelsene foran, herunder om bruk av tvangsmidler,
- b) om urinprøvetaking,
- c) med sikte på å hindre at rusmidler eller farlige gjenstander bringes inn i institusjonen/boligen,
- d) om forvaltning av beboernes midler.

Endret ved lover 19 juli 1996 nr. 60 (i kraft 1 jan 1999 iflg. res. 18 sep 1998 nr. 871), 18 des 1998 nr. 87 (i kraft 1 jan 1999 iflg. res. 18 des 1998 nr. 1201), 28 feb 2003 nr. 14 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1402), 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

§ 7-12. Forskrifter om hva som skal regnes som institusjon/bolig med heldøgns omsorgstjenester

Kongen kan gi forskrifter om hva som skal regnes som institusjon/bolig etter dette kapitlet, og om rett for fylkesmannen til å avgjøre tvilstilfeller.

Endret ved lover 28 feb 2003 nr. 14 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1402), 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

§ 7-13. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).)

§ 7-14. Kvalitetskrav i behandlings- og rehabiliteringstiltak

Kongen kan gi forskrifter med bestemmelser om krav til kvalitet i behandlings- og rehabiliteringstiltak.

Tilføyd ved lov 18 des 1998 nr. 87 (i kraft 1 jan 1999 iflg. res. 18 des 1998 nr. 1201), endret ved lover 28 feb 2003 nr. 14 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1402), 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

Kapittel 8. Saksbehandlingen.

§ 8-1. Anvendelse av forvaltningsloven.

Forvaltningsloven gjelder med de særregler som er fastsatt i loven her.

Avgjørelser om tildeling av sosiale tjenester skal regnes som enkeltvedtak. Er det flere som samtidig søker en tjeneste det er knapphet på, regnes de likevel ikke som parter i samme sak. Og en søker som mener seg forbigått, kan ikke klage over at en annen har fått ytelsen.

Kongen kan gi forskrifter om at forvaltningsloven skal gjelde for avgjørelser som blir tatt mens klienter oppholder seg i institusjon og bolig med heldøgns omsorgstjenester.

§ 8-2. Anvendelse av forvaltningsloven på private boliger med heldøgns omsorgstjenester

For private boliger med heldøgns omsorgstjenester som er tatt inn i kommunens plan etter § 7 -5, gjelder forvaltningsloven for klientsaker, med de særregler som er fastsatt i loven her, jf. § 8-1.

Endret ved lover 28 feb 2003 nr. 14 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1402), 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

§ 8-3. Barns rettigheter under saksbehandlingen.

Et barn under 18 år skal tas med på råd når barnets utvikling og modning og sakens art tilsier det.

Et barn kan opptre som part i en sak og gjøre partsrettigheter gjeldende dersom det har fylt 12 år og forstår hva saken gjelder. I en sak som gjelder tiltak overfor rusmiddelmissbrukere under 18 år, skal barnet alltid regnes som part.

§ 8-4. Plikt til å rådføre seg med klienten.

Tjenestetilbudet skal så langt som mulig utformes i samarbeid med klienten. Det skal legges stor vekt på hva klienten mener.

§ 8-5. Innhenting av opplysninger.

Opplysninger skal så langt som mulig innhentes i samarbeid med klienten eller slik at klienten har kjennskap til innhentingene.

I saker som gjelder tjenester etter denne loven kan sosialtjenesten kreve opplysninger fra andre offentlige organer. Like med offentlige organer regnes organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune. Har klienten ikke samtykket i at opplysningene blir innhentet, skal spørsmålet om opplysningene kan gis uten hinder av taushetsplikt, avgjøres etter de taushetsbestemmelser som gjelder for avgiverorganet.

§ 8-5a. Folkevalgt organs sammensetning i klientsaker

Dersom et folkevalgt organ etter kommunestyrets beslutning skal behandle saker vedrørende enkeltklienter etter denne lov, skal organet ha fra tre til fem medlemmer.

Tilføyd ved lov 11 juni 1993 nr. 85, endret ved lov 6 juni 2003 nr. 37 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 6 juni 2003 nr. 674).

§ 8-6. Klage over sosialtjenestens vedtak

Enkeltvedtak som sosialtjenesten har truffet, kan påklages til fylkesmannen.

Første ledd gjelder ikke saker som hører under fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker.

Endret ved lover 11 juni 1993 nr. 85, 15 juni 2001 nr. 91, 1 des 2006 nr. 65 (i kraft 1 jan 2008 iflg. res. 30 nov 2007 nr. 1348).

§ 8-7. Fylkesmannens kompetanse i klagesaker.

Fylkesmannen kan prøve alle sider av vedtaket. Når det gjelder prøvingen av det frie skjønn, kan fylkesmannen likevel bare endre vedtaket når skjønnnet er åpenbart urimelig.

Dersom et vedtak som gir klageren medhold ikke kan settes i verk straks, kan fylkesmannen bestemme at det straks skal settes i verk midlertidige tiltak som kan dekke det øyeblikkelige behov.

§ 8-8. Taushetsplikt.

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for sosialtjenesten eller en institusjon etter denne loven, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e. Overtredelse straffes etter straffeloven § 121.

Taushetsplikten gjelder også fødested, fødselsdato, personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted. Opplysning om en klients oppholdssted kan likevel gis når det er klart at det ikke vil skade tilliten til sosialtjenesten eller institusjonen å gi slik opplysning.

Opplysninger til andre forvaltningsorganer, jf. forvaltningsloven § 13 b nr. 5 og 6, kan bare gis når dette er nødvendig for å fremme sosialtjenestens eller institusjonens oppgaver, eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse.

Dersom et barns interesser tilsier det, kan fylkesmannen eller departementet bestemme at opplysninger skal være undergitt taushetsplikt, selv om foreldrene har samtykket i at de gjøres kjent.

Endres ved lov 20 mai 2005 nr. 28 (i kraft fra den tid som fastsettes ved lov) som endret ved lov 19 juni 2009 nr. 74.

§ 8-8a. Opplysningsplikt til barneverntjenesten.

Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenestens side.

Uten hinder av taushetsplikt skal personellet av eget tiltak gi opplysninger til barneverntjenesten, når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. lov om barneverntjenester § 4-10, § 4-11, § 4-12, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker, jf. samme lov § 4-24. Også etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av lov om barneverntjenester, plikter personellet å gi slike opplysninger.

Tilføyd ved lov 17 juli 1992 nr. 100.

§ 8-9. *Bistand fra politiet.*

Politiet har plikt til å yte bistand ved fullbyrdelse av tvangsvedtak overfor rusmiddelmisbrukere.

§ 8-10. *Politiattest*

Kommunen eller annen arbeidsgiver skal kreve politiattest fra den som ansettes i en stilling som innebærer tjenesteyting, jf. § 4-2, til barn eller personer med utviklingshemming. Plikten omfatter ikke personell som bare sporadisk yter slike tjenester og som i alminnelighet ikke vil være alene med barn eller personer med utviklingshemming.

Politiattesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt, ilagt forelegg eller er dømt for brudd på straffeloven §§ 192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, 200 annet ledd, 201 bokstav c, 203 eller 204a. Attesten skal være uttømmende og ikke eldre enn tre måneder.

Den som er ilagt forelegg eller er dømt for overtredelser som nevnt i annet ledd, er utelukket fra å utføre arbeid eller oppgaver som omhandlet i første ledd.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om gjennomføringen av kravet om politiattest.

Tilføyd ved lov 22 des 2006 nr. 100 (i kraft 1 april 2007 iflg. res. 22 des 2006 nr. 1527). Endres ved lov 20 mai 2005 nr. 28 (i kraft fra den tid som fastsettes ved lov) som endret ved lov 19 juni 2009 nr. 74.

Kapittel 9. Saksbehandlingen i tvangssaker.

Kapitlet med § 9-1 til § 9-12 opphevet ved lov 1 des 2006 nr. 65 (i kraft 1 jan 2008 iflg. res. 30 nov 2007 nr. 1348). - Se nå §§ 6-4 flg.

Kapittel 10. Om ansvaret for å gi hjelp etter loven.

§ 10-1. *Oppholdskommunens ansvar.*

Sosialtjenesten skal yte tjenester etter denne loven til alle som oppholder seg i kommunen.

For den som oppholder seg i institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester skal tjenestene likevel ytes av sosialtjenesten i den kommune som var oppholdskommune forut for inntaket i institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjeneste. Dette gjelder også ytelser før utskrivningen i forbindelse med utskrivning og etablering. Etter utskrivningen skal de sosiale tjenester ytes av sosialtjenesten i den kommune der vedkommende tar opphold, men utgiftene kan kreves refundert av oppholdskommunen forut for inntaket i institusjonen eller boligen med heldøgns omsorgstjeneste.

§ 10-2. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).)

§ 10-2a. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).)

§ 10-3. *Avgjørelse av tvister.*

Oppstår det tvist mellom kommuner om anvendelsen av § 10-1, kan kommunene kreve at fylkesmannen avgjør tvisten. Departementet kan gi nærmere regler om behandlingsmåten.

Endret ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

§ 10-4. Ansvaret for å reise tvangssak.

Ansvaret for å reise sak etter §§ 6-2 og 6-2a har sosialtjenesten i den kommunen der rusmiddelmissbrukeren oppholder seg. Ved avtale mellom sosialtjenesten i de berørte kommuner kan ansvaret overføres til en annen kommune som rusmiddelmissbrukeren har tilknytning til.

Sosialtjenesten i den kommune som har reist saken, har ansvaret for iverksetting av vedtaket. Endring i rusmiddelmissbrukerens tilknytning til kommunen medfører ingen endring i ansvarsforholdet hvis det ikke blir inngått avtale som nevnt i første ledd annet punktum.

Endret ved lover 18 des 1998 nr. 87 (i kraft 1 jan 1999 iflg. res. 18 des 1998 nr. 1201), 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

Kapittel 11. Finansiering, egenbetaling.

§ 11-1. Kommunens økonomiske ansvar for sosialtjenesten.

Den enkelte kommune skal sørge for de bevilgninger som er nødvendige for å yte de tjenester og sette i verk de tiltak som kommunen har ansvaret for etter denne loven.

Kostnadene ved tjenester og tiltak som nevnt i første ledd skal dekkes av den kommune som etter §§ 10-1 og 10-4 er ansvarlig for å yte tjenesten eller sette i verk tiltaket. Bare etter reglene i §§ 10-1 annet ledd siste punktum og 11-2 kan det kreves at disse kostnadene skal dekkes av andre.

§ 11-2. Kommunens rett til å kreve vederlag hos den som mottar ytelsene.

Kommunen kan pålegge den som mottar tjenester etter denne loven, å dekke kostnadene helt eller delvis.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om slik egenbetaling.

Kostnadsdekning som nevnt i første ledd kan bare kreves innenfor rammen av vedkommendes inntekter, og slik at vedkommende beholder tilstrekkelig til å dekke personlige behov og bære sitt ansvar som forsørger.

§ 11-3. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).)

§ 11-4. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).)

§ 11-5. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).)

§ 11-5a. (Opphevet ved lov 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).)

§ 11-6. Tilskudd fra staten

Staten yter årlig rammetilskudd til delvis dekning av kommunenes utgifter. Tilskuddene fordeles gjennom inntektssystemet for kommunene etter regler gitt av Kongen.

Endret ved lover 11 juni 1993 nr. 90, 28 nov 2003 nr. 99 (i kraft 1 jan 2004 iflg. res. 28 nov 2003 nr. 1403).

Kapittel 12. Lovens ikrafttredelse og overgangsregler.

§ 12-1. Lovens ikrafttredelse.

Loven trer i kraft fra den tid¹ Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelser i loven skal tre i kraft til ulik tid.

¹ Fra 1 jan 1993 iflg. res. 4 des 1992 nr. 880.

§ 12-2. *Overgangsbestemmelser.*

Kongen kan gi forskrifter om lovens anvendelse i forhold til vedtak som er truffet etter lover som blir opphevet ved denne loven, og om saker som er under behandling etter disse lover.

§ 12-3. *Oppheving av andre lover.*

Med virkning fra lovens ikrafttredelse oppheves: - - -

§ 12-4. *Endringer i andre lover.*

Med virkning fra lovens ikrafttredelse gjøres følgende endringer i andre lover: - - -

Databasen sist oppdatert 2. feb 2010